

Dr. Kolláth György

Ha a világ a hatalom és a pénz körül forog, akkor a monetáris tanács körüli vitában mindkettő megtalálható. Direktebb és több a hatalmi, kevesebb és árnyaltabb a pénzügyi szál. Nem tudom, hogy a gazdaság-, és pénzügyi politikában a miniszterelnöknek, avagy az MNB elnökének van-e igaza. Onnan nézve (!) mindegy, hogy a vélt vagy valódi baj kezelésére jogállamban csakis alkotmányos, és most már az EU jogának is megfelelő megoldás szolgálhat. A jegybanki függetlenség jogának EU-léptékű változását elemzem. Ehhez csupán lakmuszpapír a monetáris tanács új tagjainak jelölése.

Cím
Monéta
Dátum
2005.02.01.

Aki a cd-jogtárban a Magyar Nemzeti Bankról szóló, többször módosított 2001. évi LVIII. törvényt /Tv./ a hozzá fűzött, magas minőségű, európai aurát árasztó magyarázatokkal együtt olvassa, megvilágosodhat. Elég az első oldalakat tüzetesen megnézni. Hú kép adódik arról, hogy a Maastrichti és az Amszterdami Szerződések után (a közösségi) Európában elvtelen és elfogadhatatlan az itthoni beharc. Mind a kormányfő, mind a jegybank-elnök, ha keresne, találna olyan szentenciát, amely csillapíthatná összecsapásukat.

Az uniós jogharmonizáció révén át kellett hangszerelni a jegybankra vonatkozó törvényt. Két döntő jogharmonizációs cél volt: a jegybank elsődleges céljának és feladatainak újrafogalmazása, valamint a függetlenség erősítése. Elsődleges, minden egyebet meghatározó cél immár: az árstabilitás. Európai alapfeladat: a monetáris politika meghatározása, bankjegy- és érmekibocsátás, nemzetközi tartalékok képzése, devizaműveletek végzése, a fizetési és elszámolási rendszerek működésének támogatása, végül hitelintézetek prudenciális felügyeletének elősegítése. Elv, hogy jegybank egyéb tevékenységet csak az elsődleges céljának és alapvető feladatainak veszélyeztetése nélkül folytathat. A korábbi törvény kötelezte a MNB-ét: a rendelkezésére álló monetáris politikai eszközökkel támogassa a kormány gazdaságpolitikai programjának megvalósulását. Ma ellenben, EU-norma mentén az MNB úgy támogatja a kormány gazdaságpolitikai programjának megvalósulását, hogy az ne veszélyeztesse elsődleges céljának érvényesülését.

Több ilyen hangsúly-áthelyezés jött és jön is még „Európából”, ha csakugyan célunk az eurozónás integráció. Alapvető kérdés a jegybanki függetlenség minden elemének kibontakozása és védelme. Európa elvárja, hogy sértetlenül biztosítsák a tagállamok a működési, az intézményi, a személyi, és újabban már a pénzügyi függetlenséget is. A működési függetlenség centrumában az árstabilitás áll. Az intézményi függetlenség a közösségi jogban azt (is) jelenti, hogy a jegybank nem kérhet, és nem is fogadhat el semmiféle instrukciókat a kormányzati szféra intézményeitől a feladatai megvalósításával kapcsolatban. Külön előírás mondja ki: a nemzeti központi bank...feladatai és kötelezettségei teljesítése során nem kérhet és nem fogadhat el utasításokat a közösségi intézményektől, vagy szervektől, a tagállamok kormányaitól vagy bármely más szervtől. Sapienti sat. Európában a jegybank semmiféle felelősséget nem visel a gazdaságpolitika változásaiért.

A személyi függetlenség része, hogy a kormányok kötelezik magukat: tiszteletben tartják a fenti elvet, és nem próbálják meg a nemzeti központi bankok döntéshozó szerveinek tagjait feladataik ellátásában befolyásolni. Még három érdekesség: a kinevezés időtartama elválik a kormány mandátumától, a döntéshozó testületnek csak főállású tagja lehet, és a döntéshozó testület tagjai között sem állhat fenn függőségi viszony (!). Európa éle bár nem kodifikált követelményként, mégis elvárja, hogy a jegybank rendelkezék olyan anyagi alapokkal, amelyekből megvalósíthatók funkciói, azaz pl. maga határozhassa meg költségvetését.

Dr. Kolláth György

Az aktuális vitához két hatályos norma, szemléltetésül: Tv. 36. §: „Az MNB feladataival és a pénzügyi rendszer működésével kapcsolatos döntések és jogszabályok tervezeteire nézve ki kell kérni az MNB véleményét”. Tv. 39. § (2) bek: „A monetáris tanács és az igazgatóság ülésein a Kormányt szavazati jog nélkül a pénzügyminiszter vagy az általa felhatalmazott személy képviseli”. Nemigen osztottak lapot a kormánynak. A Gyurcsány-kabinet ezen kíván változtatni a monetáris tanácsba négy új tag beemelésével.

Közjogi berendezkedésünk elve a hatalom-megosztás. A kormány és az MNB ugyanahhoz a végrehajtó hatalmi ághoz tartozik, ám nincsenek egymásnak alá-, fölé rendelve. A jegybanki függetlenséget éppen a kormánnyal szemben kell megfogalmazni. Konsolidált országok együttműködésre is kész közhatalmi tényezői képesek ilyen milióban dolgozni. A szereposztáshoz felelősség is tapad, aki bármit maga alá gyúrne, az mindenért közvetlenül, személyében felel. Magyarországon a politikai osztály ezt (még) nem ismeri (f)el.

A monetáris tanács (új) tagjait a köztársasági elnök nevezi ki, 6 évre. Az „előjátékban” a miniszterelnök (Európában ugyan nem egyedülálló, mégis rámenősen a személyi függetlenséget rontó) meghatározó súllyal vesz részt. Őt ugyanis az MNB elnök által tett javaslatok tekintetében vétőjog illeti meg, fordítva azonban már csak vélemény-kikérés szerepel. Így látványosan jelezni lehet: mindegy, J. ZS. mit szól hozzá. Hát, nem ez a kormánytól való függetlenség ideál-képlete! Magyarországon divat, hogy potentátok köpnek mások véleményezési jogára: papírt küldenek, kérdeznek, de nem kíváncsiak a válasza. Előbb-utóbb ebből formai alkotmányosértés, közjogi érvénytelenség verifikálható. Az államfő még nem tette le a garast.

Csak elő kellene venni a Tv. kommentárját! Régebben megkérdezték egy minisztérium főemberét, mi a dolga ott. -Én vagyok, aki a főnökség helyett ír, sőt olvas. Boldog békeidők!